

7 / 57623
GK. 74

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

03 Mart 2015
.../.../2015

Sayı : 30824082/610- 1321
Konu : Kırklareli Milletvekili
Av. Turgut DİBEK'in
Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 22/12/2014 tarihli ve 43452547-120.00-207889 sayılı yazınız.

Kırklareli Milletvekili Av. Turgut DİBEK'in; ÇED muafiyeti hakkında, Bakanlığımıza yöneltilmiş olduğu **7/57623** Esas sayılı yazılı soru önergesi incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İdris GÜLLÜCE
Bakan

EK:
-Cevap Yazısı (1 Adet, 5 Sayfa)

10) Yer altından geçen demir yolu hatları, metrolar ÇED'den muaf tutulmuştur. Bunun bilimsel gerekçesi nedir? Önerenin yanıtlandığı tarihe kadar bu düzenlemeden kaç işletme yararlanmıştır?

11) Sanayi ve enerji tesislerinin sökülmesi ÇED' 'den muaf tutulmuştur. Örneğin nükleer santral, termik santral, kurşun fabrikası gibi tesislerin sökülmesi işlemleri de çevresel etkilerinin değerlendirilmesi gerçekleştirilemeyecek midir? Önerenin yanıtlandığı tarihe kadar bu düzenlemeden kaç işletme yararlanmıştır?

12) Kentsel dönüşüm alanları ÇED sürecinden muaf tutulmuştur. Afet riskindeki alanların dönüştürülmesinde etkilerin değerlendirilmesindeki yöntem de Bakanlığa bırakılmıştır. Böylece, planı yapan, kentsel dönüşüm karar veren, icraata geçen, kendi faaliyetine ÇED uygulayıp uygulamayacağına karar veren yine Bakanlık olacaktır. Böyle bir düzenleme hukuka uygun mudur? Önerenin yanıtlandığı tarihe kadar Bakanlık bu düzenlemeden kaç kentsel dönüşüm alanı için yararlanmıştır?

13) TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde bakanlığınıza bütçesi görüşülürken, AB ile uyumlu bir ÇED düzenlemesi yapacaklarını belirtmenize karşın, özellikle inşaat sektörüne sınırsız olanaklar tanıyan ve AB uyum sürecinden uzaklaşıldığı da açıkça görülen böylesine bir düzenlemeye gidilmesinin gerekçeleri nelerdir? Sözü edilen düzenlemeler her biri ayrı ayrı gösterilmek üzere hangi AB üyesi ülkelerin mevzuatında bulunmaktadır?

14) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının ihlali anlamına gelen bu yönetmeliği yeniden değerlendirecek misiniz?

CEVAPLAR:

1- ÇED muafiyet alanının her yeni yönetmelikte genişletildiğine ilişkin iddiaların aksine her yeni yönetmelikte bir önceki yönetmelikte yer almayan faaliyetler göz önüne alınarak muafiyet alanları daraltılmaktadır. Örneğin; 2013 yılı yönetmeliğinde mermer çıkarılma işlemi muaf iken mermer ocaklarında karşılaşılan sorunlar ve Avrupa Birliği ÇED Direktifi doğrultusunda ocaklara ilişkin 5000m3/yıl muafiyet uygulaması kaldırılmıştır.

Kapasite itibarıyla ÇED Yönetmeliği EK-I ve EK-II listesine dahil edilmiştir. 2013 ÇED Yönetmeliğinde belediye atıkları EK-I listesi kapsamında olmadığı halde yeni yönetmelikte EK-I listesi 11.madde kapsamına dahil edilmiştir. Diğer yandan sektörlerde meydana gelen değişimler doğrultusunda ÇED Yönetmeliğine yeni dahil edilen projelerde mevcuttur. Örneğin salça üreten tesisler, peynir altı suyu işleme tesisleri gibi yeni hususlar ilave edilmiştir.

Ülkemizde, çevre konusunda yatırımcının yol haritası olma özelliğini taşıyan Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) süreci, 07.02.1993 tarihinden beri uygulanmaktadır. Sürdürebilir kalkınma ve çevrenin etkin düzeyde korunmasını sağlamak amacı ile yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dinamik bir yapıya sahip olan ÇED Yönetmeliği 6 defa revizyona uğramıştır.

Bu değişiklikte;

-Danıştay 14 üncü Dairesinin 2013/10649 Esas sayısı ile Bakanlığımıza aleyhine açılan davayla ilgili olarak Hukuk Müşavirliğimize 07.08.2014 tarihinde tebellüğ olunan ÇED Yönetmeliğinin 2/1-c, 4/1-b, 4/1-i, 4/1-p, 7/1-ç, 9/1, 15/1-c bentleri yönünden yürütülmesinin durdurulması kararının uygulanması,

-ÇED'in hem çevresel sorunlarla etkin mücadelede doğurduğu eksikliklerin giderilmesi hem de Türkiye'nin Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesine ilişkin ulusal programında ifade ettiği taahhütlerini yerine getirmesi bakımından AB mevzuatına uyumun sağlanması,

-Çevrenin bütünsel bir yaklaşımla korunmasını sağlamak için, karar verme sürecindeki eşgüdümü güçlendirmek ve kurumlar arası işbirliğini desteklemek, uygulamada karşılaşılan güçlüklerin çözülmesi amaçlanmıştır.

2- Bilindiği üzere, malzeme çıkarılması planlanan dip taraması projeleri; bahsi geçen yönetmeliğin Ek-2 Listesinin 31/m maddesinde “50.000 m³ ve üzeri malzeme çıkarılması planlanan dip taraması projeleri” şeklinde yer almaktadır. 03.10.2013 tarih ve 28784 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliğindeki eşik değer ise 300 bin m³ olarak düzenlenmiştir.

17/07/2008 tarihli ve 26939 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği EK-1 Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi'nde 3.000.000 m³ ve üzeri, EK-2 Listesinde 300.000 m³ ve üzeri malzeme çıkarılması planlanan dip taraması projeleri yer almakta idi. 25/11/2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren yeni ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi) Yönetmeliğinde ise EK-2 Seçme-Eleme Kriterleri Uygulanacak Projeler Listesinin 31 inci maddesi “altyapı tesisleri” (m) bendi altında 50.000 m³ ve üzeri malzeme çıkarılması planlanan dip taraması projeleri yer almaktadır.

Dolayısıyla, ÇED Yönetmeliğinin 2014 yılında revize edilen versiyonu ile daha önceki Yönetmelikte 300.000 m³ olan alt limit 50.000 m³'e indirilerek, EK-2 listesi genişletilmiştir. Diğer taraftan; Ülkemiz “Akdeniz’in Kirliliğe Karşı Korunması (Barselona) Sözleşmesi” “Akdeniz'de Gemilerden ve Uçaklardan Boşaltma veya Denizde Yakmadan Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılması Protokolü” yani kısa adıyla “Akdeniz Boşaltım Protokolü”ne, 22.07.2002 tarih ve 2002/4545 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla, 22.08.2002 tarih ve 24854 sayılı Resmi Gazetede protokolün yayınlanmasıyla taraf olmuştur. Eğer faaliyet sahibince, deniz dibinden taranan söz konusu malzemenin bertaraf edilmesi amacıyla, açık denize dökülmesi talep edilir ise Bakanlığımız tarafından faaliyet sahibinden bilimsel bir rapor istenilmekte ve buna göre değerlendirme yapılmaktadır.

Böylece, ÇED süreci içerisinde gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu/olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin belirtilmesi, proje kapsamında gerek hazırlık, gerek inşaat, gerekse işletme dönemine ilişkin çevresel etkilerin kapsamlı ve detaylı olarak incelenmesi sağlanmıştır. Diğer taraftan; AB ÇED Direktifinde dip taraması projeleri yer almamakla birlikte ülkemizde uygulanan mevzuat, AB Direktifinden daha kapsamlı olarak dip taraması projelerini de içermektedir.

3- Bilindiği üzere, su aktarma projeleri; bahsi geçen yönetmeliğin EK-1 Listesinin 13 üncü maddesinde “Boru ile içme suyu taşımaları dışında kalan ve akarsu havzaları arasında, 100 milyon m³/yıl ve üzeri su aktarma projeleri” ve EK-2 Listesinin 48 inci madde (a) bendinde “Akarsu havzaları arasında su aktarma projeleri (EK-1 listesinde yer almayanlar)” şeklinde yer almaktadır. 03.10.2013 tarih ve 28784 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği'ndeki eşik değer ise iddia edildiği gibi 300 bin m³/yıl değil, 10 milyon m³/yıl olarak düzenlenmiştir. Bu projelerle ilgili olarak, çevresel etkilerin değerlendirilmesi ve yapılan başvurulardaki kapasite değerleri dikkate alınarak, eşik değerinin değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Diğer taraftan, hidroelektrik santrallere (HES) ilişkin değerlendirmeler Yönetmeliğin EK-1 Listesinin 15 inci maddesi ile EK-2 Listesinin 42 nci maddesinde düzenlenmiş olup su aktarma projeleri ile HES projelerine ait ÇED süreçleri farklı maddeler doğrultusunda şekillenmektedir. Dolayısıyla, su aktarma projelerine dair Yönetmelik maddesinde yer alan eşik değerinde yapılan değişikliğin HES projeleri ile bir ilgisi bulunmamaktadır. Su aktarma projeleri kapsamında, Yönetmeliğin ilgili maddelerinde değişiklik yapılmasına müteakip, bu düzenlemeden yararlanan herhangi bir firma olmamıştır.

4- 03.10.2013 tarih ve 28784 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği'nde tribün sayısı olarak baz alınan rüzgar enerjisi santralleri, 25.11.2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği'nde kurulu güç temelinde düzenlenmiştir. Gelişen süreç içerisinde yaşanan aksaklıkların giderilmesi ve bahse konu santrallerin kurulu güç üzerinden lisanslandırılması amacıyla bu değişiklik gündeme gelmiştir.

5- Hammadde kapasitesi 300.000 ton/yıl altında yer alan tesisler ÇED Yönetmeliği kapsamı dışında tutulmamış olup 1.000-300.000 ton/yıl arası kapasiteye sahip olan tesisler EK-2 Listesi kapsamında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerince, 300.000 ton/yıl ve üzeri olanlar ise Bakanlığımızca değerlendirilecektir. Bu kapsamda; hammadde kapasitesi 300.000 ton/yıl altında olan seramik tesislerinde ÇED Yönetmeliğinden muafiyet söz konusu olmayıp bu düzenlemeden yararlanan herhangi bir şirket bulunmamaktadır. Bununla birlikte söz konusu tesisler AB ÇED Direktifinde EK-1 listesinde yer almayıp sadece EK-2 listesinde yer almaktadır.

6- Yönetmeliğin yayımlandığı 25.11.2014 tarihinden bu güne kadar alışveriş merkezi, hastane, golf tesisi ve toplu konut sektörleri ile ilgili olarak Bakanlığımıza her hangi bir muafiyet başvurusunda bulunulmamıştır.

7- Bilindiği üzere, yeraltı suyu çıkarma veya yeraltında depolama projeleri; bahsi geçen yönetmeliğin EK-1 Listesinin 12 nci maddesinde "10 milyon m³/yıl ve üzeri yeraltı suyu çıkarma veya suyu yeraltında depolama projeleri" ve EK-2 Listesinin 47 nci maddesinde "1.000.000 m³/yıl ve üzeri yeraltı suyu çıkarma veya yeraltında depolama projeleri" şeklinde yer almaktadır. 03.10.2013 tarih ve 28784 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği'nin EK-2 Listesindeki eşik değer ise 300 bin m³/yıl olarak düzenlenmişti. Köylerde, organize sanayi bölgelerinde, tarımda sulama faaliyetinde, yerleşim alanlarında yer altı suyu kullanımı bulunmaktadır. Yönetmelikteki debinin çok düşük olmasından dolayı yeni açılacak birçok kuyu için uygulamada aksamalar meydana gelebilecektir.

Gelişen süreç içerisinde, projelerin uygulanma aşamasında yaşanan aksaklıkların giderilmesi gerekliliği ve eşik değer kapsamında muhtemel çevresel etkilerin değişmeyeceği öngörüsü ile bu revizyon gündeme gelmiştir. Yeraltı suyu çıkarma veya yeraltında depolama projeleri kapsamında, Yönetmeliğin ilgili maddelerinde değişiklik yapılmasına müteakip bu düzenlemeden yararlanan herhangi bir firma olmamıştır.

8- 25/11/2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinde tuz çıkarma ve işleme tesislerinin muaf tutulması söz konusu değildir. Bu tür tesisler yönetmeliğin EK-2 Listesi 25 inci maddesi kapsamında yer almaktadır. Daha önceki yönetmelikte ayrı maddelerde bulunan tuz işleme ve çıkarma işlemi tek bir maddede birleştirilmiştir.

9- Arazilerin vasfının değiştirilmesine yönelik iş ve işlemler ilgili kurumların mevzuatları çerçevesinde yürütülmektedir. Bununla ilgili çevresel etkilerinin değerlendirilmesi hususu arazinin alacağı vasıf ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyet bazında ve ÇED Yönetmeliğindeki ilgili madde uyarınca gerçekleştirilmekte olup, buna ilişkin iş ve işlemler ise Orman Kanunu kapsamında düzenlenmiştir. Orman alanlarının başka amaçla kullanıma dönüştürülmesine yönelik projeler hakkında, bu güne kadar Bakanlığımıza yapılan herhangi bir başvuru olmadığı gibi, böyle bir düzenlemeden faydalanan işletme de bulunmamaktadır.

10- AB ÇED Direktifinde "Tramvaylar, yükseltilmiş ve yeraltından geçen demiryolu hatları, yolcu taşıma için kullanılan benzer hatlar vs." Seçme-Elemente Kriterleri Uygulanacak Projeler (EK-2 Listesi) kapsamında yer almaktadır. Ülkemizde de söz konusu projelerin ÇED' den muaf tutulması söz konusu olmayıp EK-2 Listesinin 31/h maddesinde "Şehir içi yolcu taşımaya yönelik tramvay, metro, hafif raylı taşıma sistemleri ve benzeri" şeklinde yer almaktadır.

11- Nükleer santraller ile ilgili olarak, 25.11.2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliği 2/b maddesinde yer alan “Nükleer güç santralleri veya diğer nükleer reaktörlerin kurulması veya sökülmesi” ifadesi uyarınca tesis söküm işlerine dair herhangi bir muafiyet uygulanmamıştır. Diğer tesisler kapsamında ise ÇED süresi içerisinde hazırlanan raporlar dâhilinde “İşletme Sonrası İçin Önerilen Çevre Yönetim Planı” ya da “Arazi ıslahı ve Reklamasyon Çalışmaları” gibi başlıklar altında işletme sonrasına dair izleme programlarına ilişkin gerekli değerlendirmeler yapılmaktadır. Sanayi ve enerji tesislerinin sökülmesi kapsamında, sağlanan muafiyeti müteakip, bu düzenlemeden yararlanan herhangi bir firma olmamıştır.

12-Bilindiği üzere; ÇED Yönetmeliğinin 24 üncü maddesi kapsamında yer alan projeler için uygulanacak ÇED sürecine ilişkin yöntem Bakanlıkça belirlenir. Bu kapsamda afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi kapsamındaki projelerin Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) prosedürü daha önce belirlendiği üzere, 25.11.2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED Yönetmeliğinden muaf tutulabilmektedir.

13- AB uyum süreci çerçevesinde, AB çevre mevzuatının tüm şartlarının ulusal mevzuata uygun hale getirilmesi gerekmektedir; ülkemiz, gerekli olan uyumlaştırma çalışmalarında hukuki, kurumsal ve idari yapılanmasına uygun olarak ilgili mevzuatın nihai amacına ulaşacak her türlü uygulama yöntemini kendi belirleyebilme hakkına sahiptir. Bu da Ülkemize yönelik her bir yönergenin ulusal yapıyı dikkate alarak uyumlaştırılması imkânı tanımaktadır.

14- Bakanlık olarak belirlediğimiz kalite politikası çerçevesinde; sürdürülebilir kalkınma ilkeleri kapsamında çevreyi korumak ve yaşam kalitesi yüksek mekânlar oluşturmak; yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair yönetim planları hazırlayarak uygulamaları izlemek ve denetlemek, kalite yönetim sistemi standardının şartlarına uyarak etkinliğini sürekli iyileştirmek, yasal şartlar doğrultusunda yerine getirilecek hizmet alanlarının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayarak memnuniyetlerin artırılması amaçlanmıştır.

Diğer taraftan, Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) sürecinde; gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu/olumsuz etkileri belirlenmekte, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemler belirtilmekte, proje kapsamında gerek hazırlık, gerek inşaat, gerekse işletme dönemine ilişkin çevresel etkiler kapsamlı ve detaylı olarak incelenmekte, olumsuz etkilerin giderilmesi için alınacak önlemler çevre mevzuatı çerçevesinde öngörülen modelleme çalışmaları ile desteklenmekte, yapılan tüm bu çalışmalar, hesaplamalar ve değerlendirmeler irdelenmektedir.

Bununla birlikte; yer seçimi ile teknolojik olarak alınacak önlemler kapsamında, tüm alternatifler karşılaştırılmakta olup, alternatifler arası seçimler ve bu seçimlerin nedenleri belirtilmektedir. ÇED Yönetmeliğine tabi tüm projeler için ÇED süreçleri de bu çerçevede yürütülmektedir.